

HANDBOK – UPPHANDLA MED FAIR TRANSPORT

HANDBOK – UPPHANDLA MED FAIR TRANSPORT

Den här handboken är skriven för dig som är upphandlare och funderar på hur Fair Transport kan användas i praktiken. Målet är att ge konkreta verktyg, formuleringar och vägledning för att ställa relevanta, lagliga och effektiva krav i upphandlingar, samtidigt som du stödjer en grön omställning och ett seriöst företagande.

Ditt ansvar som upphandlare är att ställa relevanta krav och följa upp att företaget levererar vad du beställt. Det finns två utmanande delar: att veta vilka krav man ska ställa och att veta hur man ska följa upp att de uppfylls.

För att göra det enklare att upphandla hållbart har åkerinäringen tagit fram en certifiering där relevanta, uppföljningsbara krav pekas ut i fyra nivåer, beroende på din ambition. Att företagen levererar enligt dina krav säkerställer certifieringen som både innebär årlig uppföljning och opartisk tredjepartskontroll.

VAD ÄR FAIR TRANSPORT?

Fair Transport är en certifiering för godstransporter på väg som uppnås genom att visa att företagen lever upp till ett antal hållbarhetskriterier. Certifieringen har sitt fokus på tre huvudområden.

KLIMAT OCH MILJÖ – Fair Transport kräver att företaget har en miljö- och klimatpolicy, aktivt arbetar för att minska sin klimatpåverkan och redovisar åtgärder för energieffektivisering, bränsleval och utsläppsminskning i sin verksamhet.

TRAFIKSÄKERHET – Företaget ska ha en trafik-säkerhetspolicy och rutiner för bland annat säkerhetskontroller, godkända behörigheter och efterlevnad av kör- och vilotider. Fair Transport ställer krav på systematiskt arbete med olycksförebyggande åtgärder och incidenthantering.

ANSVARSFULLT FÖRETAGANDE – Företaget ska visa att det bedriver en seriös verksamhet med god arbetsmiljö, arbetsrättsliga villkor, en tydlig personalpolitik och nolltolerans mot kränkande särbehandling, alkohol och droger. Transparens i styrning och regelefterlevnad är centralt i Fair Transport.

Certifieringen innebär en tredjepartsgranskning och regelbunden uppföljning. På så sätt blir Fair Transport ett trovärdigt verktyg för offentlig sektor att luta sig mot i sina kravställningar.

Vid registrering ger transportföretaget allmän information om företaget och dess verksamhet som är väsentliga för att kriterierna i de olika kravområdena klimat och miljö, trafiksäkerhet samt ansvarsfullt företagande, ska bli företaget rättvist och jämförbart.

MERVÄRDESNIVÅER MED STÄNDIGA FÖRBÄTTRINGAR I SIKTE

Fair Transport finns i tre mervärdesnivåer, utöver den grundläggande nivån, beroende på mognadsgrad och ambitionsnivå. Mervärdenivåerna utökar den grundläggande nivån och ökar kraven på resultat.

Mervärdesnivåerna gör det möjligt att:

- Ställa högre krav över tid
- Under en längre upphandlingsperiod, stegvis göra utvecklingsresan tillsammans med era transportörer
- Visa engagemang och ambition i hållbarhetsarbetet

Fordon & drivmedelskrav	MERVÄRDESNIVÅ 1	MERVÄRDESNIVÅ 2	MERVÄRDESNIVÅ 3
Kollektivavtal hos arbetsgivareförbund			
Fordon i yrkesmässig trafik, miljöklass: lägst euro V (5), i övrigt euro VI (6) enligt tabell	60%	80%	95%
Drivmedel: Andel CO ₂ -reduktion, snitt på 12 månader	40%	60%	80%
Säkerställer nykterheten, andel fordon med alkoholås	25%	50%	100%

TRE MODELLER FÖR ATT ANVÄNDA FAIR TRANSPORT I UPPHANDLING

Beroende på upphandlingens art och marknadens mognad kan Fair Transport användas på olika sätt. I detta avsnitt går vi igenom de tre vanligaste modellerna.

1 SKA-KRAV

Ska-krav innebär att kravet måste vara uppfyllt för att anbudet ska prövas. Här kan du använda hela eller delar av Fair Transport-kriterierna, oavsett om leverantören är certifierad eller inte. Viktigt är att du tillåter olika sätt att bevisa att kraven uppfylls.

Exempel på formulering i ett upphandlingsunderlag:

3.9 Krav Fair Transport

Leverantören ska arbeta aktivt inom områdena klimat, miljö, trafiksäkerhet och ansvarsfullt företagande.

Som bevis på att kravet uppfylls ska Leverantören på anmodan redovisa att minst följande kvalitetskrav och rutiner uppfylls:

- Miljö- och klimatpolicy
- Trafiksäkerhetspolicy
- Alkohol- och drogpolicy
- Policy för kränkande särbehandling
- Arbetsmiljöpolicy
- Systematiskt arbetsmiljöarbete
- Rutin för riskbedömning
- Krishanteringsplan
- Checklista för daglig säkerhetskontroll av förare, fordon, lastsäkring
- Rutin för säkerställande av förarens godkända behörigheter
- Systematiskt arbetsmiljöarbete
- Rutin för uppföljning av kör och vilotider, vägarbetsstidslag och hastigheter
- Rutinbeskrivning för att besiktning och service genomförs
- Krishanteringsplan

Vid Fair Transport certifiering räcker det att inlämna certifikat.

Bevis kommer att begäras in och begränsas till den anbudsgivare som kommunen avser att tilldela uppdraget. Anbudsgivaren ska vara beredd att efter anmodan skicka in begärda bevis/dokument.

Praktiskt tips:

- Undvik att skriva att certifiering "krävs", det kan strida mot LOU om inte andra bevismedel accepteras
- Använd i stället begreppet "eller likvärdigt"
- Detta sätt har använts av Hammarö kommun i upphandling av mattransporter samt upphandling av snö- och halkbekämpning
- Ställ krav på att eventuella underleverantörer också ska vara certifierat/ha samma dokumentation

2 UTVÄRDERINGSKRITERIUM SOM GER MERVÄRDE

Ett annat alternativ är att använda Fair Transport som ett utvärderingskriterium – alltså något som ger extra poäng eller påverkar prisbedömningen positivt.

Exempel på utvärdering:

1.0.1 Bedömning Fair Transport

För de tjänster som leverantör tillhandahåller inom ramen för uppdraget bör anbudsgivaren vara tredjepartscertifierad enligt standarden "Fair Transport". Ange om kriteriet uppfylls och verifiera detta genom att bifoga tillhörande intyg/certifikat på Fair Transport. Bilaga döps till Utvärdering Fair Transport. Definition ger ett avdrag/påslag på jämförelsetalet med angiven definition.

POÄNG	BESKRIVNING	VÄRDE
0	Kriteriet uppfylls inte	0,00
1	Kriteriet uppfylls med tredjeparts-certifiering (Fair Transport)	-350 000,00

Praktiskt tips:

- Ange hur mervärdet värderas i kronor om ni använder det i prisrelaterade jämförelser
- Har använts av Kils kommun i upphandling av entreprenadmaskins- och lastfordons tjänster inklusive vinterväghållning

3 SÄRSKILT KONTRAKTSVILLKOR

Det tredje sättet är att ange Fair Transport-certifiering som ett särskilt villkor som ska uppfyllas under avtalets gång. Det innebär att leverantören inte behöver vara certifierad vid anbudstillfället, men måste bli det inom en viss tid.

Exempel på formulering i ett upphandlingsunderlag:

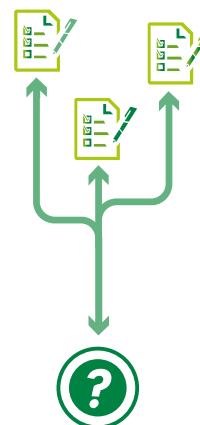
”Leverantören ska inom X månader/år efter avtalets början vara certifierad enligt Fair Transport på minst mervärdesnivå X.”

ATT VÄLJA RÄTT MODELL (1,2 ELLER 3) - VAD BÖR DU TÄNKA PÅ?

Att välja rätt modell kräver förståelse för marknaden.

Här är några faktorer att beakta:

- Hur ser tillgången på certifierade leverantörer ut där ni verkar?
- Finns det småföretag som skulle utestängas av hårda krav?
- Hur ser de lokala förutsättningarna ut?
- Har ni kapacitet för uppföljning?
- Vilken politisk förankring behövs?

CHECKLISTOR FÖR UPPHANDLARE

Inför upphandling:

- Gör marknadsanalys: vilka transportörer används idag?
- Ha dialogmöte med tänkbara leverantörer
- Välj modell (ska-krav, utvärdering, kontraktsvillkor)
- Formulera krav med jurist- och branschstöd

Efter upphandling:

- Kontrollera att bevis är inlämnade
- Lägg in uppföljning i avtalsplan
- Följ upp årligen (t.ex. certifikatförnyelse, policydokument)
- Boka avstämningsmöte med leverantör vid behov

TÄNKBARA UTFÖRDA TJÄNSTER AV FAIR TRANSPORT-CERTIFIERADE ÅKERIER, SPEDITÖRER OCH MASKINENTREPRENÖRER

Fair Transport kan användas i en mängd olika upphandlingar – även där transporterna bara är en del av leveransen:

Exempel på användningsområden:

- Mattransporter
- Snöröjning och halkbekämpning
- Samordnad varudistribution
- Flyttjänster
- Post- och pakettleveranser
- Transport av avlidna
- Avfalls- och återvinningstransporter
- Transport av biblioteksmaterial
- Indirekta transporter (t.ex. i upphandling av kontorsmaterial eller hjälpmedel)
- Nätverkstransporter. I dessa fall kan du ställa kravet: *"Leverantören ska säkerställa att alla godstransporter inom ramen för uppdraget sker genom Fair Transport-certifierade åkerier eller motsvarande".*

VIKTIGA FRAMGÅNGSFAKTORER

- 1 Bjud in till dialog med leverantörer tidigt.
- 2 Förankra politiskt och internt.
- 3 Anpassa modellen efter lokala förutsättningar.
- 4 Följ upp ställda krav, annars tappar de i trovärdighet.
- 5 Dokumentera uppföljningen i er avtalsförvaltning.

FAQ - VANLIGA FRÅGOR

Måste leverantören vara certifierad?

Nej. Du kan ställa krav på att kriterierna i Fair Transport ska uppfyllas, certifiering är bara ett av flera sätt att bevisa det.

Får man ställa krav på Fair Transport enligt lagen om offentlig upphandling (LOU)?

Ja, så länge kraven är kopplade till kontraktets föremål, är proportionerliga och transparenta. Det är också viktigt att likvärdiga bevis accepteras.

Vad kostar certifieringen för leverantören?

Certifieringen är gratis för medlemmar i Biltrafikens Arbetsgivareförbund och Sveriges Åkeriföretag. För icke-medlemmar varierar priset beroende på företagsstorlek och certifieringsnivå. Information finns på www.fairtransport.se.

Hur vet vi att ett företag är certifierat?

Fair Transport har ett sökbart register på sin hemsida där ni kan kontrollera giltiga certifikat.

Kan man följa upp detta?

Ja. Följ upp genom att söka företaget på fairtransport.se. Det går även att söka på organisationsnummer. Begära in certifikat eller dokumentation, genomföra stickprov eller genomföra dialogmöten under avtalstiden. Fair Transport genomför också egna kontroller och tredjepartskontroller. Kontakta Fair Transport för den informationen.

Vad händer om kraven inte uppfylls under avtalstiden?

Följ era ordinarie rutiner.

SAMMANFATTNING

Att ställa krav på Fair Transport i offentlig upphandling är ett konkret sätt att främja hållbara transporter, stärka schyssta arbetsvillkor, ert beställaransvar och uppnå era egna miljö- och klimatmål. Genom att välja rätt modell – ska-krav, utvärderingskriterier eller särskilda kontraktsvillkor – och anpassa kraven efter marknaden, gör ni skillnad.

Kom ihåg: det viktigaste är att börja. Fair Transport finns alltid tillgängliga för att ge stöd och råd i er resa mot att ställa uppföljningsbara krav.

Vill du ha stöd? Kontakta Fair Transport eller besök www.fairtransport.se.

KONTAKT

Adress: Sveriges Åkeriföretag
Att: Fair Transport
Box 7248
103 89 STOCKHOLM
E-post: info@fairtransport.se
Telefon: 010-510 54 38